DE CHLOROSI.

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA
QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS
IN
UNIVERSITATE LITERARIA
FRIDERICA GUILELMA
UT SUMMI
IN MEDICINA ET CHIRURGIA HONORES
RITE SIBI CONCEDANTUR
DIE VII. MENS. NOVEMBRIS A. MDCCCXXXVII.
H. L. Q. S.
PUBLICE DEFENDET
AUCTOR

LEO RAVE
GUESTPHALUS.

OPPONENTIBUS:
H. ZUMNORDE, MED. ET CHIR. DR.
A. STEGHAUS, MED. ET CHIR. DD.
I. ANT. HAPIG, MED. ET CHIR. CAND.

BEROLINI,
TYPIS FRIEDLAENDERIANIS.

PATRI

OPTIMO DILECTISSIMO

ALEXANDRO RAVE,

MEDICO PRACTICO.

HASCE

STUDIORUM PRIMITIAS

PIO GRATOQUE ANIMO

D. D. D.

AUCTOR.

DE CHLOROSI.

§. 1.

Synonyma. Chlorosis, morbus virginum, icterus albus, febris amatoria, gallico idiomate pâles couleurs.

Definitio. Chlorosis, quae a graeco verbo χλορίζω i. e. viresco, seu χλορός, quod colorem ex viridi pallescentem aut pallidum, gilvum, sive subpallidum denotat, nomen sortita, item cachexia virginea, febris alba, amatoria, morbus virgineus, gallico idiomate pâles couleurs apellata, morbus est feminei sexus, qui, proprio quodam cutis colore pallente sese prodens, cum catameniorum defectu aut parciore fluxu conjunctus puellas circa puber-

tatis periodum infestare solet. Infitiandum tamen non est, feminas et adultiores, praesertim laxiori corporis habitu praeditas, hoc malo nonnunquam corripi. Sunt quoque, qui affirment, et in iis, quibus catamenia vel legitimo more, vel etiam copiosiora fluant, chlorosin accidere posse. At hi in errore versati, quippe qui cutis a ratione sana discedentem pallorem chlorosin esse ducendam censuere; quare etiam viros nostro morbo affligi posse arbitrati sunt. Sagacissimi enim medici quales Fridericus Hoffmannus,*) qui morbum illum virgineum circa pubertatis periodum viro jam maturas virgines frequenter infestantem unice ab impedito mensium fluxu originem trahere contendit. Th. Sydenhamius**) vir memoriae immortalis, doctissimus W. Cullen***) aliique optima duce experientia, morbum chloroticum neque ulli puellae, nisi catameniis deficientibus, vel parcius fluentibus accidere docuerunt.

---

*) Fr. Hoffmannus — opp. omn. physico-med.-Genevae 1740. Tom. III. p. 313. §. 12.

**) Th. Sydenhamius — Dissertatio ad virum Cl. Cole de affectione hysterica.

***) W. Cullen (Anfangsgründe der Arzneikunst. 2 und 3 Bd.

LITERATURA.

Joerg — Handbuch der Krankheiten des Weibes.

Mende — Die Krankheiten der Weiber.

Siebold — Handbuch zur Erkenntniss und Heilung der Frauenzimmer-Krankheiten.

Carus — Handbuch der Gynaekologie.

Haase — Ueber die Erkenntniss und Kur der langwierigen Krankheiten.

Brandis — Erfahrungen über die Wirkung der Eisenmittel im Allgemeinen, und des Driburger Wassers ins besondere.

Encyclopaedisches Wörterbuch der medizinischen Wissenschaften. 7 Bd. art. chlorosis.

Pet. Frank — de curandis hominum morbis.

Horns Archiv für pracktische Mediziner und Kliniker. Bd. 5.

Hufelands Journal der pracktischen Heilkunde. B. 20. St. 1. p. 9.

Marcus — Jahrbücher der Medizin als Wissenschaft B. 1. H. 9. p. 92.

Fleisch und Schneiders Handbuch über die Krankheiten des mannbaren Alters. B. 1. p. 215

Gottl. Aug. Richters specielle Therapie B. III S. 757.

§. 2.

Vera chlorosis, spuriae, secundariae vel symptomaticae, quam dicunt, externe quodam modo similis, ab hac spuria ipsa sua natura differt. Quare nunc ad signa, quae vocant pathognomonica, morbi virginei transituri simus, quibus veram chlorosin a spuria aliisque morbis utut simillimis dignoscamus. Haec autem sunt signa, quibus veri morbi chlorotici diagnosis nititur.

Symptomata. 1) Defectus mensium aut parcior eorum fluxus in puellis tempore pubertatis et in feminis adultioribus habitus laxioris. — Cullen quidem in prima nosologiae editione chlorosin, catameniis legitime fluentibus, nonnullas puellas infestare docebat: in secunda vero elementorum praxeos medicinae editione*) a pristina sententia prorsus descivit, experientia duce, confirmans, morbum chloroticum cum deficiente vel parciore fluxu menstruo necessarie esse consociatum.

2) Color cutis pallidus, vel ex viridi pallescens, vel gilvus, genae laxae, palpebrarum livor, circumque eas tela cellulosa in modum sacculi penduli tumens, neque minus tota corporis superficies turgida.

---

*) Cullen — elementorum praxeos medicinae editio secunda — deutsche Uebersetzung. Leipzig 1789. 3 Bd. 273. u. f.

3) Musculi flaccidi et soluti, quare ingens lassitudo, et nata inde ad movendum inertia. — Animi torpor, pedum frigus et inflatio, motu corporis accelerato, praesertim sub scalarum ascensu, respirandi difficultas, tremor cordis et palpitatio.

4) Pulsus parvus, mollis, facile comprimendus, semper plus minusve frepuens, nonnunquam ad 130 arteriarum ictus ascendens.

5) Appetitus dejectus, cui saepius junguntur pathemata cardialgica, capitis dolor, inprimis clavus hystericus, animi deliquia etc.

6) Urina citra colorem mingitur valde aquea, in progressu morbi turbida. Sanguis aquosus, languide rubens, mucosus, parum cruoris continens. Catamenia, si qua fluunt, decolora, carnium fere loturam simulantia.

7) Auriculae albentes.

§. 3.

Quibus signis pathognomonicis superveniunt alia, maxime ex ventriculi nervorumque consensu progenita, uti malacia, fames praeternaturalis, ructus, borborygmi, nausea et vomitus, alvus adstricta aut laxa, abdomen plenum, inflatum, tensum. Animo moroso solitudinem chloroticae virgines amant,

variisque pathematibus hystericis et melancholicis vexatae nunc salaciores sunt, nunc omnem respuunt venerem.

§. 4.

Morbo progredienti et ad fatalem exitum vergenti oedemata crurum et manuum facieique, nec non ascites, hydrothorax, phthisis pulmonalis, indurationes viscorum imi ventris, tandem febris hectica se adjungunt.

§. 5.

Symptomata chlorosis menstruorumqne suppressionis perquam eleganti ad naturam expressa carmine leguntur apud Coules, cujus versus hic opponere liceat.

„Succedunt gravitas membrorum udique tumores,
„Fertque suum corpus non patienter onus;
„Succedunt placitarum olim fastidia rerum,
„Ipsius et vitae nausea tetra subit;
„Ulceraque et putres ruptis formacibus ignes,
„Et vomitus mixto sanguine terribiles.
„Nunc labor, atque uteri nequicquam pugna furentis.
„Et mortes, anima mox titubante, breves.
„Pectore tardus nunc domito vix spiritus exit.

„Mox omnes artus tussis anhela quatit.
„Ipsa etiam victor scandit capitolia mentis,
„Et cerebri gyros occupat hostis atrox.
„Hinc vigiles noctes, vigiles sed somnia terrent;
„Veraque mens patitur dum mala, falsa creat.
„Iactatamque diu serus vitam obruit hydrops,
„Atque anima e mersa naufraga puppe natat.
„Ah quoties verno gemmantes flore puellas
(„Multi sagittifero jam maditante Deo)
„Hic ferus exurit subita rubigine morbus!
„Flet deceptus amor, tristis amatns abit.

Discernimus igitur chlorosin veram a spuria eo, quod illa tantum in feminis cum deficiente aut parciore mensium fluxu conjuncta; haec vero etiam in viris accidit, nullam igitur cum amenorrhoea societatem init.

Quandoque medicum, ut in dignoscenda chlorosi labatur, verumque morbum cum supposito confundat, per malum omnino diversum induci posse, sequens ex patris adversariis deprompta morbi historia clare confirmat. In puella decem et septem annos nata, olim sana et vegeta, cui catamenia primum ante viginti menses, deinceps more justo quinquies fluxerant, ex causa incomperta menstruum apparere omnino desinebat. Ab initio puella vigoris speciem prae se ferens sat bene valebat:

post hac autem paullatim artuum lassitudinem, appetitum dejectum, tristem et afflictam animi conditionem etc. conquerebatur. Mox accedebat tussis cum macie corporis juncta. Medicus in auxilium vocatur, qui, nostram puellam phthisi pulmonali tuberculosa correptam esse, ratus, huic morbo varia, phthisi pulmonali convenientia remedia opponit, sed omnia incassum, morbo in dies ingravescente. Nunc patrem, medicum, arcessunt, a quo, examine puellae aegrotae praevio, haecce morbi symptomata annotantur: ingens lassitudo, ut vix extra cubiculnm procedere valeret; appetitus prostratus, perpetua tristitia, ut saepissime lacrimas funderet; varia symptomata hysterica, facies ex pallido virescens, labia pallentia, lingua tumida, tussis assidua, sed sicca, dolores pungentes modo in hac, modò in illa pectoris parte; respirandi difficultas, tum maxime motu corporis aucto — alvus legitima, urina limpida; pulsus parvus, debilis, celer; normalis caloris gradus vix auctus. — Pater haec symptomata a morbo chlorotico esse derivanda, neque tamen jam nunc phthisin pulmonalem subesse et ferrum causae hujus morbi optime convenire existimans, illud una cum remediis antihystericis adhibere statuit. Et ferri usu puellae valetudo restituebatur.

§. 6.

Causa morbi proxima sive intima est vasorum, quae sanguinem vehunt, minimorum, inprimis uteri, laxitas atque atonia perpetua 1) qua efficitur, ut catamenia vel plane deficiant, vel parcius fluant. Gottl. Richter 2) proximam morbi chlorotici causam nimis debili atque incompletae organisationi tribuit, quae nondum sit satis confirmata, ut magnos virium conatus exercere, vel illa materia organica ad sese ipsam excolendam et conservandam necessaria carere possit. — Quamque enim de catameniorum causis sententiam tuleris, negare tamen dubitabis, impetum sanguinis per uteri arteriolas minimas, quas capillares vocant, fluentis, ut sanguis erumpat, auctum, unaque refluxum per venulas sese contrahentes minimas imminutum esse debere. Ex quo patet, sanguinem ad parietes vasorum uteri majori vi adactum effundi. In puellis vero chloroticis cum uteri arteriae capillares, tum venulae justo laxiores debilioresque sunt, impetus igitur sanguinis versus uteri arteriolas neque satis augeri potest, nec venulae, ut refluxum sufficienter impe-

---

1) Et. Cl. Cullen (Anfangsgründe der prakt. Arzneik. Leipzig 1739. 2. Bd. S. 521.) et ejus interpres gallicus, Rosquillonius causam amenorrhoeae, qua chlorosis progignatur, in laxitate atque atonia vasorum uteri minimorum collocandum esse censent.

2) Gottl. Richters speciell Therapie. 3. Bd. S. 785.

diant, satis contrahuntur; qua propter catamenia vel deficiant, vel menses parciores fluant necesse est.

Quae causae in puellis viro maturis mensium defectui vel parciori fluxui oriundo ansam praebent, sunt atresia, nec non alia vitia organica partium genitalium, rigiditas fibrarum uteri nimia, laxitas et atonia, spasmi, animi pathemata, inprimis amores, vita misera; in feminis vero chloroticis laxitatem vasculorum uteri minimorum, eamque solam amenorrhoeae causam esse existimamus. Quae nostra sententia de causa proxima a pluribus medicis non probatur; nonnullas enim puellas, dicunt, chloroticas solius martis usu, catameniis nec omnino procreatis, nec ad legitimum fluxum reductis, convaluisse; chlorosin igitur nullum cum catameniis connubium iniisse; at observationum virorum expertissimorum memor illis lubenter quidem largiar, symptomata morbi interdum imminuta aut profligata videri, aegrotam vero ad perfectam sanitatem esse perductam, nisi catamenia evocaveris, vel ad justum fluxum perduxeris, nego. Id quod observatione sequente, a patre mecum communicata, luculentius demonstratur.

Puella tenera et gracilis duodeviginti annos nata, (mater ejus induratione hepatis, et orto inde

hydrope mortua erat; pater morbo abdominis chronico laborabat), cui catamenia a primo paene non legitime fluxerant, deinde sensim sensimque fluere desierant, morbo chlorotico correpta continuo vini martiati usu convaluerat, mensium fluxu minime revocato. Amplius octo menses sat bene se habebat; tum palescebat, et ne multa, chlorosis recrudescebat. Iterum ex martis usu sanitas recuperata est; catameniis nondum restitutis. Medicus, variis remediis emmenagogis incassum tentatis, virtute radicis hellebori nigri, cujus vim catamenia pellendi expertissimus Heberdenius *) in commentariis in dubium vocare videtur, tandem mensium fluxum elicere potuit, quo et post hac legitima ratione fluente, puella integerrima valetudine fruens evasit.

Etenim si tibi contigerit, in chloroticis laxitatem et atoniam ita emendare, ut circuitus sanguinis per uterum totumque corpus acceleretur, neque tamen sufficiente ad sanguinis effluvium producendum gradu, symptomata morbi quidem decrescunt; nihilominus tamen causa ejus proxima superesse potest. Ferri enim usu, et per uterum et per reliquum corpus circulatione aucta, omnibusque

---

*) Heberdenii commentaria — deutsch von Niemann — Leipzig 1805. Vt. 27.

secretionis et excretionis functionibus ad normam reductis, symptomata morbi imminui non est mirandum. At, catameniis etiam nunc retentis aut retardatis, scintilla sub cineribus gliscit, aliquando, si occasio data erit, in flammam eruptura.

§. 7.

Ad morbum virgineum vasorum uteri capillarium laxitas, atonia, et orta inde sensibilitatis et irritabilitatis imminutio sive innata, sive causis extraneis acquaesita disponunt; unde puellae habitus laxi spongiosique procliviores fiunt ad chlorosin, et quae res fibram mollem spongiosamque reddunt, veluti abusus infusorum calidorum, utut Theae etc. dispositionem quam maxime adaugent. In his causis altera etiam ratio latet, qua in Hollandia morbus virgineus admodum frequens sit; aër nimirum humidus et nebulosus.

§. 8.

Causae procatarcticae eo agunt, ut vasorum uteri capillarium laxitatem atque atoniam, qua simul sese contrahendi eorum vis imminuitur, inducant. Huc spectant:

1) Victus pravus, glutinosus, parum succi nutri-

cii continens, plerumque e regno vegetabili depromptus, tum maxime usus inmodicus bulborum solani tuberosi, panis e secali paratus, non satis coctus, viscosus, aut acescens.

2) Vita sedentaria praesertim, si domicilium aegrotae, aëre vitiato, humido repletum est.

3) Aër vitiatus et humidus.

4) Onania.

5) Moeror et tristitia, inprimis amores, qui male cesserunt.

6) Aliae denique causae, quae, laxitate et debilitate systematis sexualis conciliatis, deficientem aut parciorem mensium fluxum procreare valent. — Cl. Kopp*) morbum quibusdam annis frequentiorem esse affirmat, quae res inprimis tempestati humidae, tunc regnanti, tribuenda esse videtur; propterea quod illa aëris constitutione et transpiratio insensibilis supprimitur et partes solidae, multis aquae particulis receptis, laxantur et debilitantur.

---

*) Kopp — Denkwürdigkeiten in der ärztlichen Praxis. 3. Bd. 286 Seite.

§. 9.

Exitus morbi chlorotici. Morbus virgineus aut in sanitatem, aut in alium morbum transit, aut morte terminatur; neque tamen stadia habet, nec certo temporis spatio continetur.

Prognosis. Si chlorosis neque in alium morbum exierit, neque vitia organica imi ventris et pectoris effecerit, nec morbi occasio superstiterit; laeta est prognosis atque aegrotae sat cito convalescunt. Nonnunqunm morbus noster matrimonio inito cessat. Si contra ob paupertatem et tristitiam perpetuam graves morbi occasiones removere, et quod ad victum spectat, secundum valetudinis recuperandae praecepta rite instituere non valueris; chlorosis magis magisque ingravescit, symptomata hydropica accedunt et tandem aegrotae febri lenta consumuntur.

§. 10.

Cadaverum sectio. Iu cadaveribus hoc morbo exstinctarum varia reperiuntur imi ventris et pectoris vitia, q. s. indurationes hepatis, lienis, inprimis uteri et ovariorum, collectiones aquae in cavo pectoris et abdominis, tubercula vel exulcerationes pulmonum; sanguis languide rubens, pal-

lidus, aquosus, parum cruoris continens, serius neque firmiter coagulans.

§. 11.

Hac morbi nostri natura (§. 6.) phaenomenorum chlorosis pathologica expositio nititur.

Deficientem aut parciorem mensium fluxum a laxitate et atonia vasorum uteri capillarium ortum trahere supra jam docuimus. Exiguam autem cruoris in sanguine copiam partim ab eadem laxitate atque atonia, qua legitimi secretionum et excretionum processus, imprimis vero functiones systematis gastrici turbentur, partim a solutione et corruptione sanguinis in vasculis uterinis ob tardiorem motum derivandum esse arbitror. Hac exigua cruoris parte, sero praevalente, pallor cutis, labiorum et gingivarum inducitur. Quum vero solida laxa debiliaque sint, aucta simul seri copia, non solum major seri quantitas in telam cellulosam exhalatur; sed etiam seri exhalati resorptio ob debilitatem vasorum lymphaticorum imminuitur.

A laxitate et debilitate musculorum, qui motui voluntario inserviunt, artuum oritur lassitudo et inertia. Pedum frigus circuitui sanguinis imminuto, eorum vero inflationem seri stagnationi e dif-

ficiliori humorum ab extremitatibus inferioribus refluxu nascenti adscribimus. Respirandi difficultas cum a laxitate et debilitate musculorum, qui respirationi praesunt, tum a collecta in pectoris cavo aqua pendere videtur. Pathemata hysterica, inprimis clavus hystericus consensu, quem cum encephalo et nervis uterus agit, derivanda esse arbitramus. Ex eodem fonte fluunt etiam moeror, tristitia, ceteraque phaenomena psychica in puellis chloroticis obvia.

Urina ab initio morbi ob majorem seri et particularum aquosarum abundantiam limpida et aquea, morbo procedente et ingravescente, quem febris hectica supervenerit, turbida apparet, facta post singulos paroxymos febriles critica particularum corruptarum et acrium, quibus febris accensa est, per renes excretione. — Fames autem praeternaturalis verisimile eo oritur, quod succus gastricus ob tardum ventriculi motum peristalticum et segnem hujus humoris excretionem ad acorem inclinat, sicuti alii aegroti, in quibus succus gastricus aliquantulum acessit, q. s. hystericae, hypochondriaci etc. pariter fame praeter naturali laborare solent. Leucorrhoeam denique, qua feminae chloroticae nonnunquam afficiuntur, partim sanguini earum aquoso et mucoso, partim solidorum laxitati atque debilitati tribuendam esse non dubitatis. — Vitia organica, in

cadaveribus obvia, exitus mere sunt inflammationis viscerum chronicae, ab humoribus in utero, ob motum retardatum, corruptis natae.

§. 12.

Cura. Quae ad rationem medendi attinent, in eo potissimum posita esse videntur, ut sublatis vasculorum uteri laxitate atque atonia, restitutoque hisce vasis tono normali, catameniorum fluxum vel inducere vel revocare studeas. Cui rei, a) removenda causa morbi occasionali, b) uteri vasculis tono restituendo, ut fluxus mensium legitime procedat, satisfeceris, ideoque, aa) rite instituendae sunt res, quae ad victum spectant, et bb) adhibenda medicamina, quae virtute, quam specificam dicunt, vascula uteri et irritandi et corroborandi, pollent. Insuper morbi, qui chlorosin consequi solent, vel sanandi vel leniendi sunt. Nunc de singulis hujus indicationis partibus accuratius agamus.

§. 13.

Ratio causas procatarcticas tollendi pro varietate causarum varia est. — Victum igitur pravum, glutinosum, e regno vegetabili desumtum cum cibis commutes e regno animali, qui, faciles digestu, bonum succum nutricium praebent, v. c. jus-

cula carnis cum vitello ovorum, sago, oryza etc. parata, caro assa leporina, gelatina carnium etc., panis sit bene coctus, neque e secali, sed e tritico confectus; pro potu vinum generosum, cui aqua immixta est, aut cerevisia amara exhibeatur; evitetur immodicus aquae, praesertim calidae, usus, v. c. potus Theae. — Quae aegrae vitam sedentariam exercent, aëre puro ac sereno et tepido sub divo saepissime ambulatum eant; aër autem frigido — humidus, nec minus conclavia decliviora, vaporosis humoribus repleta, pro somno capiendo iis infestissima sunt. Moestae ac tristes virgines legendis dulcibus poëtarum carminibus, colloquiis hilaribus, modico labore v. c. hortorum cultura, excitarentur, earumque animus abjectus erigatur.

§. 14.

Vis medicaminum, quae ad vasa uteri sanguifera corroboranda tendunt, valetudinis recuperandae praeceptis rite institutis et diligentissime observatis augeatur. Quae igitur ad victum et amictum, ad motum et quietem, ad somnum, ad animi pathemata etc. pertinent, hac ratione eligenda sunt, ut eorum ope vasculis uteri laxis et debilibus robur et tonus restituatur. Quum tamen de hisce rebus supra jam sermo fuerit; hic silentio eas super sedeamus.

§. 15.

Cura therapeutica. Medicamen, cujus vis fere specifica uteri vascula laxa et debilia firmandi, iisque tonum restituendi ab omnibus laudatur, est ferrum, quippe quod non solum fibras roborandi., sed etiam irritandi et sanguinis motum augendi virtute excellit; quum vero digerendum sit difficile, priusquam adhibetur, alia sunt praemittenda.

1) Sordes in abdomine, praesertim in intestinis accumulatae antea remediis idoneis sunt evacuandae. Quam ad finem emeticum e tartaro stibiato aptissimum videtur, quod dum materias nocivas ejecit, vomituritione effecta conquassationem procreat, quae resorbentium atque absorbentium vasorum actionem auget; eoque simul absorptionem in toto intestino mutat. Quo remedio adhibita mercurius dulcis ita dari debet, ut ejus usu salivatio non producatur. Quum praeterea acidae rancidaeque materiae adsint, celebrata Unzeri conpositio (conch: praeparat; et tart: vitriol: nitrique partes aequales) maxime convenit. Denique quum chloroticae obstructione alvi, induratione atque desorganisatione viscerum abdominalium laborent, mercurius dulcis cum variis remediis resolventibus, uti sapone, extracto Chelidonii, aqua Karlsbadensi, clysmatibus Kaemphii ast abhibendus.

2) Nervorum erethismo opponimus remedia antispasmodica, q. s. Castorium, Valeriana, Asa foetida, Moschus, Hyoscyamus, Belladonna, Opium.

3) Magna systematis vasorum irritatio acidis mineralibus (acido phosphorico aut acido Halleri) impugnanda est..

4) Nutritioni primum remediis amaris: China, subveniamus; tum ad ferri usum transeamus.

Quum ferrum, ut jam supra dixi, digestu difficile, non solum fibras roborandi; sed etiam irritandi et sanguinis motum augendi vim exerceat; cautissime id adhibeas hisce praeceptis satisfacturus.

a) Inter ferri usum corpus ambulando frequentissime exerceas.

b) Ubi alvus obstructa est, rheo, senna, aloe, etc. solvatur.

c) Mitiora hujus medicaminis praeparata sunt tincturae — tinct: ferri pomata, tinct: Zwelferi, tinct: ferri muriat: etc., vina chalybeata etc. Ferrum pulveratum et difficilius concoctu est, et magis irritat; qua propter non adhibendum, nisi satis valida concoctione et cum medicamentis amaro — aromaticis conjunctum. In aquis medicatis martialibus ferrum maxime solutum ad coquendum facillimum exstat.

Ferrum ad incitamenta, quae fixa dicunt, pertinens ita in vasa sanguifera et cor agit, ut non solum fibrarum contractiones accelerentur, verum etiam efficatiores reddantur; et simul cruoris copia augeri videatur; maxime igitur differt ab ex-

citantibus volatilibus, quae per sanguinem ad corporis colatoria translata cito eliminantur.

d) Si ventriculus languet, concoctioque laesa est, stomachus antea medicamentis amaro — aromaticis firmari debet (vide hujus §. initium).

e. Si pulsus plenior atque celer est, energia atque vis vitalis excedunt; ab usu martis aut omnino abstineas, donec sanguinis orgasmum refrigerantibus compessare valueris, aut si fieri licet, praeparata martis mitiora cum acidis mineralibus porrigas.

f. Si propter nimia systematis gastrici sensibilitatem et irritabilitatem martis usus dolorem ventriculi aut diarrhoeam infert; amaro-aromatica et opium ferro addas.

§. 16.

Quum ferrum, quo atonia tollatur, catameniaque evocentur, non sufficit, summaque atonia omnium fibrarum adest; aloe, myrrha, helleborus, sabina etc. ad mensium fluxum elicendum prae ceteris valent. Haecce sub rerum conditione etiam electricitas commendatur.

§. 17.

Ferro, remediisque emménagogis, ut catamenia ad legitimum fluxum perducas, frustra tentatis, nonuunquam salutis recuperandae spes in matrimonio haerere visa est.

§. 18.

Virgine chlorotica nonnunquam subito sanguinis orgasmus accedit; pulsus evadit plenior, durus, celer, ut paucis absolvam, symptomata status hy-

persthenici adesse videntur; quae tamen plerumque fallacia sub specie debilitatis verae falsam recondunt. Refrigerantia v. c. nitrum, sal ammoniac, inprimis acid. mineralia, elixir acid. Halleri etc. hic conveniunt; ad venae sectionem vero rarissime transeas, cum ex sententia Fr. Hoffmanni inimicissima sit iis, qui, mole vitiosorum humorum turgidi, parum sanguinis intra venas recondant (loc. cit. p. 316. §. 1.)

§. 19.

Hydrope accedente remedia diuretica, amaro-aromaticis, martiatis nupta v. c. bacc. juniperi, squilla etc. utilia sunt. Pedes frigidi et oedematosi probe tegendi et modico calore sunt servandi; involvantur linteis, arcte constrictis, ut laxitas emendetur, et promtior humorum fiat refluxus. Pediluvia, quae laxitatem et tumorem augent, nocent; sin autem tumor jam imminuitur, frictiones ope linteorum calidorum, vaporibus aromaticis imbutorum insuper adhibeantur. Ubi vero phthisis pulmonalis supervenerit, iis, quae huic morbo conveniunt, utendum est.

Si, medicamentis martialibus adhibitis et diaeta idonea, chlorosis quidem profligata videtur; catamenia tamen non apparent, aut non legitime fluunt; ad ea, quae dicuntur emmenagoga, q. s. borax venet., aloe, crocus, sabina, helleborus niger confugiendum est. Cl. Kopp has formulas valde laudat.

1. Rcp. borac. venet. dr. iii
aloes lucid. gr. xxxvi
extr. sabin. scrup. jv
Mf. pilul. Nro. 180, consp. pulv. herb. menth. piperit., d. ad vitrum.
S. ter die 4 — 5 pilul. sumend.

2. Rcp. flor. sal. ammoniac mart. dr. j
pulv. herb. sabin.
extr. sabin. āā dr. ii
Mf. pilul. Nro. 130, consp. pulv.
rdc. alth. — S. quater die 5 pilul. sumend.

3. Rcp. pulv. fol. sabin.
extr. sabin āā unc. ß
aloes lucid. dr. ß
ol. sabin. gen. gtt. xxx
aethiop. martiat. dr. jß
Mf. pilul. Nro. 200, consp.
pulv. rdc. calami aromatic.,
d. ad vitrum. — S. mane,
post meridiem, vespere et
ante somnum capiat aegrota
6 pilulas.

Pater meus in ejusmodi casibus hisce formulis uti solet:

1. Rcp. ferri pulverat. dr. i
galban. depurat.
exstr. myrrh. aquos āā dr. ji
ol. sabin. gen. gtt. xv
Mfc. extr. gentian. rubr. q. s.
massa pilularum, ex qua formentur pilul. pond. gr. ji
S. sumat aegrota ter die 8 — 10 pilul.

2. Rcp. conserv. sabin. dr. ß
ferr. pulverat. gr. v
syrup. cort. aurant. q. s.
Mf. bolus prodosi.
3. Rcp. pulv. herb. sabin.
sach. alb. āā gr. x — xv
limat. mart. gr. vj
Mf. pulv. prodosi.

§. 20.

Huic dissertatiunculae, ut colophonem addam, virginis chloroticae historiam, quam prater, medicinae artem XLV annis amplius exercens ex adversariis medicis mecum communicavit, subjiciendam putavi.

Puellae viginti tres annos natae, corpore laxo et spongioso praeditae, quae, angustam una cum parentibus aediculam sordidam, aëre humido impuroque repletam habitans, et filis ducendis victum quaesitans, a teneris, uti Graeci dicunt, unguiculis vitam miserrimam degerat; anno demum aetatis undevicesimo primum catamenia fluebant, post aliquot tempus autem octonis vel denis mensibus parciora et pallidiora reversa, omnino evanuerunt. Quo facto facies virginis pallidior evadebat. Accedant lassitudo et inertia artuum, appetitus prostratio, alvus astricta, animus morosus. At tamen haud prius auxilium petiit aegra, quam, morbo magis magisque ingravescente, lecto affigeretur. Medico advocato, quum primum eam videret, haec fere se offerebant symptomata: facies pallidissima et tumida, nec non labiorum et gingivarum pallor, ingens artuum lassitudo, cordis palpitatio inter corporis exercitationem, appetitus prostratus, lingua pura et tumida, respirandi difficultas, alvi obstructio, urinae secretio imminuta, extremitates frigidae, oedema pedum et manum; pulsus parvus, mollis, frequens; moeror, aliaeque affectiones hystericae. — Quum causae procatarcticae tollendae viderentur, nec morbus ad eum pervenisset gradum, cui ars medica impar haberetur,

nec cum vitiis organicis esset conjunctus, bonam prognosin medicus pronuntiat, hasque ad malum sanandnm sibi proponit indicationes. — a. Causa occasionalis chloroscos tollatur, b. catamenia ad legitimum fluxum reducantur, c. symptomata hydropica submoveantur.

Ad primam indicationem explendam, aegrotam abstinere a cibis crudis viscosis, contra alimenta cum ad concoquendum facilia, tum multum succi nutricii praebentia, praesertim ex regno animalī desumta, q. s. juscula carnis cum ôryza, hordeo decorticato, etc., caro assata, praesertim ferina sumere jubet. Pro potu cerevisia amara exhibeatur, nonnunquam aliquantulum tincturae spirituosae aromaticae hauriatur. Aër in cubiculo crebra ventilatione purgétur, sabulo, quam maxime sicco, pavimentum conspergatur. Aegrota saepissime lectum relinquat, et in conclavi ambulare conetur. Leniter perfricentur aliquoties laneis pannis, vapore aromatico imbutis, extremitates inferiores et superiores et dorsum, quo circulus sanguinis augeatur. Denique confabulationibus gratis animus erigatur abjectus.

Secundae indicationi medicus satisfacere studuit medicamentis, quae relaxata uteri vascula firmandi et irritandi, catamenia igitur revocandi virtute pollent. Inter quae quum vi sua, in uterum agendi quasi specifica, ferrum praestet: propter concoctionem laesam praeparatum ejus mitissimum i. e. tinct ferri pomata ad cochlearium minus ter quaterque per diem exhibitum est. — Ad alvum solvendam sumebat aegrota ext. oloes aquosum ea dosi, ne alvus saepius quam semel vel bis per nyct-

hemerum deponeretur, neve diarrhoea oriretur. Ut urinae secretio augeretur, infusum aquosum radic. ononid. spinos., calam. aronatic., herb. trifol, fibrin., baccar. junip. praescriptum est. Ferrum viribus stomachi concoctricibus optime respondebat. Usu remedii aloetici alvus semel per diem ducebatur et remediorum diureticorum ope secretio urinae aucta est; quum tamen major ejus copia ad hydropem sanandum opus esse videretur, speciebus antea dictis mixtura ex infuso herb. digital. purp., rdc. seneg., roob. junip., oxymel squillit., addito extracto rdc. calam. aromatic. substituebatur. Quibus remediis adhibitis pedum manuumque oedemata sensim sensimque evanuere, appetitus rediit bonus; facies evasit vegetior atque coloratior, lassitudine membrorum imminuta, moerore cessante atque tristitia, aegra ambulatum sub divo ire valebat. Quum vero catamenia non apparerent; pater meus, concoctione sufficienter firmata, alvoque ad normam reducta, ad fortiora martis praeparata recurrendum putavit, limaturamque martis hacce formula praescripsit.

Rcp. ferr. pulverat.
rdc. zingib. āā. ʒ iß
sach. alb. ʒ iii
Mf. pulv. dvd. in xii p. aeq.

Ter die pulvis cum aliquantulo vini boni rhenani sumatur; corpus ambulando exerceatur. Haud multo catamenia regulariter fluebant, ceterisque morbi praegressi symptomatibus remotis, optima valetudine aegra est gavisa.

VITA.

Ego, Leo Rave, fidei catholicae addictus, natus sum iu Guestphálorum oppidulo, cui nomen est Ramsdorf, anno hujus saeculi tertio decimo ipsis calendis Junii a patre Alexandro Rave, medico practico, et matre Gesina, quos adhuc superstites pia mente veneror. Primis literarum rudimentis a patre meo optimo instructus, progymnasium Vredense per tres annos frequentavi, quo facto gymnasiam Coesfeldiense adii. Maturitatis testimonio munitus Monasterium petii, et civibus accademicis adscriptus, praelectiones, quae ibi de rebus philosophicis et medicis habebantur, hasce audivi: de logice Cl. Schlueter, de physice experimentali Ill. Roling, de chemia Cl. Schmedding de botanice et zoologia Cl. Becks, de anatomia generali et speciali Cl. Tourtual et Riefensthal, qui etiam cadavera rite secandi artem me docuerunt, de pathologia generali Cl. Busch, de diaetetica, de therapia generali et speciali, nec non de pathologia speciali et materia medica Cl. Wirtensohn, de physiologia Cl. Haindorff, de chirurgia Cl. Klatte.

Exeunte fere anno MDCCCXXXV. ad almam universitatem Bonnensem me contuli et a rectore magnifico, Ill. Naeke, in numerum civium academicorum receptus et a Ill. Ern. Bischoff, tum temporis decano spectatissimo in album ordinis medici relatus hasce praelectiones frequentavi: de anatomia generali et speciali, de arte cadavera rite secandi Ill. Meyer et Ill.

Weber, de chirurgia, oculorum morbis, de akiurgia et anatomia chirurgica Ill. Wutzer, de therapia generali Ill. Nasse, de therapia speciali Ill. Neumann.

Per annum unum Bonnae commoratus autumno anni MDCCCXXXVI. Berolinum, almam musarum sedem petii et, a prorectore magnifico, Ill. Busch, civibus accademicis adscriptus, apud Ill. Mueller, t. t. decanum spectatissimum nomen professus sum. Hic in nosocomio caritatis clinica medica, ducibus Ill. Bartels et Cl. Wolff, clinicum chirurgicum, duce Ill. Rust, clinicum ophthalmiatricum, duce Ill. Juengken, nec non policlinicum medicum et chirurgicum, duce Cl. Truestedt frequentavi. Artem obstetriciam tam theoreticam, quam practicam ab Ill. Kluge accepi. Quibus omnibus viris, de me optime meritis gratias ago maximas.

Jam vero tentaminibus et philosophico et medico, nec non examine rigoroso coram gratioso medicorum ordine rite superatis, spero fore ut, dissertatione thesibusque publice defensis, summi in medicina et chirurgia honores in me conferantur.

THESES.

I. Causa proxima non est morbus ipse

II. Vis vitalis in inflammatione est aucta.

III. Iridectomia ad pupillam formandam artificialem omnibus aliis methodis est praeferenda.

IV. Fistula ani saepe operationem non admittit.